

Storørretens venner

V/ Arne Jørgen Kjøsnes og Inger Granby.

E-post ajkjøsnes@gmail.co. Telefon 930 62 595.

E-post inger@granbygaard.no. Telefon 908 42 892.

Selbu kommune

Jan Erik Marstad.

Innspill til vilkårsrevisjon av Neavassdraget

Selbusjøen er en av cirka 30 norske innsjøer som har en egen storørretstamme som av miljømyndigheter har fast slått har stor verdi. I de aller fleste storørretvatn er det den største tilløpselva som er den viktigste gyte- og oppvekstelva. Av Selbusjøens tilløpselver er det Nea som er den klart viktigste elva for storørreten. Storørret defineres som en naturlig reproduserende bestand med regulær forekomst av fiskespisende individer, der overgangen til å spise fisk gir enten en rask vekst eller utholdende vekst.

Det er i dag mange år siden det var «vanlig» å ta storørret i Selbusjøen og i Nea. Også i andre tilløpselver til Selbusjøen er det dokumentert fangst av ørret på 4-5 kilo (eks. Slindelva), men det er mange år tilbake.

Storørretstammen i Neavassdraget har vært negativt påvirket av vassdragsregulering helt fra Svean kraftverk ble satt i drift i 1939, og per i dag foreligger det mange rapporter og utredninger som bekrefter og underbygger den negative utviklingen for ørreten i Neavassdraget. Som årsak til den negative bestandsutviklingen pekes det spesielt på den lave vannføringen i nedre del av Nea (nedenfor Heggsetdammen), og da spesielt mangel på slipp av minstevassføring om vinteren, som det mest kritiske punktet.

Den første store nasjonale undersøkelsen på storørret ble først satt i gang i 1996 da Østlandsforskning sin rapport nr 10/1996. «*Storørret i Norge – status, trusler og erfaringer med dagens forvaltning*», konkluderte med at 52 av 165 gyte- og oppvekstlokaliteter for storørret var negativt påvirket av regulering.

20 år senere, i 2017 kom en oppfølgingsrapport (NINA rapport 1498) der det ble sett nærmere på 16 storørretlokaliteter for å se om det hadde skjedd noen forandringer på 20 år. NINAs konkluderte med at «*i sju av 16 næringslokaliteter vurderes bestandsutviklingen å ha vært negativ siste 20 år. Vassdragsreguleringen, enten i næringslokaliteten eller i viktige gyteelver vurderes å være en viktig negativ påvirkningsfaktor i nesten samtlige lokaliteter*».

I Neavassdraget har det også blitt gjort undersøkelser som viser de samme resultatene som vi ser i andre regulerte vassdrag. NTNUs Naturbiologisk rapport 2017 -2 «*Fiskebiologiske undersøkelser i Selbusjøen og Nea med sideelver*», konkluderer med at «*vannføringen i Nea er en klar flaskehals for ørretproduksjon både sommer og vinter. Utpreget uke- og døgnkjøring på sommeren fører til at store deler av elva blir tørrlagt som igjen fører til at ungfisk strandes og dør*».

«HydroCen Rapport 22. Utvidet miljødesign i demovassdrag Nea», utarbeidet av NINA i 2021, er en undersøkelse av elvestrekningen i Nea fra Heggsetdammen til utløpet i Selbusjøen. I denne rapporten blir det fastslått at vannføringen i Nedre Nea er vesentlig redusert etter reguleringen. I

sommerhalvåret er den redusert med 65 til 74%, i vinterhalvåret er reduksjonen på 65 til 88%. Ved vedvarende lave vintertemperaturer, dvs under 0°C, er det bunnfrost på strekninger der elva er bred og grunn. Alt over 60% reduksjon på sommeren og 50% på vinteren karakteriseres som «sterke flaskehals» for fiskens vandring.

Dette er rapporter som viser en sterk tilbakegang av storørretbestanden på landsbasis, inkludert storørretenbestanden i Nea og Selbusjøen. Årsaken er den samme i alle regulerte vassdrag; reduisert vannføring.

Det som kommer fram i disse undersøkelsene står i sterk kontrast til Odd Ryggs beskrivelser i boka «Storfisk på kroken». Der fortelles det om et rikt ørretfiske i både Nea og Selbusjøen før Nedre Nea ble regulert. Et fiske der det ikke var uvanlig at det ble tatt storørret på opp mot 6 - 7 kilo. Et fiske som i dag nærmest ses på som historie.

Med bakgrunn i foreliggende rapporter er vår oppfordring at vilkårene for Nedre Nea tas opp til revisjon. En revidering som sikrer en minstevannføring sommer som vinter. En vannføring som gjør det mulig for at storørreten å vandre fritt opp og ned i elva. En vannføring som dekker gyteområdene for ørreten. En vannføring som er stabil slik at rogn klekkes og gir vanndekt areal der ungfisk kan vokse opp, slik at vi får en positiv utvikling i storørretstammen i Neavassdraget.

Selbu 18.01.22

For Storørretens venner:
Arne Jørgen Kjøsnes og Inger Granby.

For Selbusjøen Grunneierlag:
Stein Emstad.

For Nea Elveierlag
Nils Olav Stokke.